ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

КАЗАКОВ М.А.

ЛЕГЕНДА ПРО ВСЕСВІТНІЙ ПОТОП У СВІТОВОМУ ФОЛЬКЛОРІ: ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ, ПОХОДЖЕННЯ, СУТНІСТЬ

У статті розглядаються легенди про всесвітній потоп на тлі різних культур, цивілізацій та історичних епох. Аналізуються різні версії походження легенд, їх зв'язок та самобутність.

Біблійна легенда про Всесвітній Потоп не є насправді ані самобутньою, ані першою з подібних їй легенд. Ці перекази або міфи широко розповсюджені по всьому світу в різних версіях та інтерпретаціях. До місцевостей, де існує легенда, слід відносити Європу (в першу чергу, Грецію та Уельс), велику кількість регіонів Азії (Вавілонія, Малайський півострів, Індокитайський півострів, Бірма, Палестина, Сирія, Камчатка), Австралію, Нову Зеландію та Нову Гвінею, Філіпінські острови, деякі регіони Мікронезії, Північну та Південну Америку. Оглядаючи "ареал" легенди, справедливо постають питання: чи можуть бути всі ці перекази пов'язані між собою? Виникли вони самостійно чи перебувають в органічній єдності? Що стало причиною їх виникнення? Для того, щоб розглянути можливі відповіді на ці питання, слід, у першу чергу, навести деякі з легенд.

З усіх відомих у літературі варіантів легенд про всесвітній потоп найдавнішими можна вважати шумерський та запозичений від нього і виведений у самостійну версію вавилонський. Місто Ніппур, де була знайдена ця легенда, було, скоріше за все, релігійним та культурним центром давнього народу, який передував семітам у Вавилонії. Згідно даних, текст таблички з легендою підпадає під час правління великого вавилонського царя Хаммурапі - 2100 р. до н.е.

Сама ж легенда, на думку науковців, набагато давніша. У легенді розповідається про буття Зіудзудду, який був царем і жерцем бога Енкі (шумерське божество, яке можна вважати відповідним семітському богу Еа). Кожного дня він сумлінно виконував обряди та церемонії, слугуючи богові. За це Енкі розкриває Зіудзудду задум, за яким на нараді богів під тиском Енліля було вирішено знищити рід людський зливою та бурею. Далі в тексті, який зберігся, розповідається про зливу й буревій, які лютували сім днів по всій землі, але величезний ковчег, створений Зіудзудду, витримав цей потоп. На восьмий день показався бог-сонце, в жертву якому царем принесені були віл та вівця. У тексті знову пропуск, опісля чого розповідається, що гнів Енліля пом'якшився, більше того - він подарував героєві дар безсмертя. Сама легенда є лише частиною, продовженням великої легенди про створення людини. Оскільки табличка збереглась неповністю і опублікована лише її нижня

Казаков Мстислав Андрійович - студент 5 курсу факультету лінгвістики Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"

половина, деякі деталі легенди невідомі для істориків і понині (втрачено такий важливий момент, як сам процес будівництва ковчега, набір царем тварин до нього, невідомо, чи брав Зіудзудду на борт людей).

Вавилонська версія легенди, яка створена на основі шумерської та дійшла до нас лише грецькою мовою, була написана вавилонським істориком Беросом у III ст. до н.е. Отож, потоп відбувся за десятого царя Вавилонії, Ксісутруса. Йому наснився сон, у якому до нього промовляв бог Кронус. Бог попередив царя, що на п'ятнадцятий день (восьмого, по македонському календарю) місяця людство буде знищене повінню. Кронус наказав цареві збудувати корабель, до якого він має взяти рідних та близьких, а також домашню птицю та чотириногих тварин, після чого корабель має відплисти. Окрім цього, бог наказує Ксісутрусу написати історію світу від самого її початку та надійно сховати, закопавши в місті Сіппар. Цікавим є завершення діалогу між богом та царем. Ксісутрус питає: "То куди ж мені плисти?", на що бог відповідає: "Ти маєш плисти до богів". Після закінчення потопу боги справді забирають царя та його рідних до себе на небеса.

Власне давньогрецька легенда про потоп, який знищив більшу частину людства, також існує. Її автор - Аполодор. Головний герой (або краще сказати "головний праведник") легенди - Девкаліон, син титана Прометея. Його дружина була донькою Пандори. Правило подружжя в Фесалії (або Фтії). Отож, за легендою, одного разу Зевс вирішив знищити людей. Тоді Прометей попередив про це сина, який, за його порадою, збудував ковчег, в який склав провіант, та сів у нього разом із дружиною, коли розпочався потом. Зевс пролив із неба зливу, яка затопила більшу частину Греції так, що всі люди, за винятком жителів високих гір, загинули. Дев'ять днів і дев'ять ночей плив Девкаліон на своєму ковчегу, приставши, врешті-решт, до Парнасу. Тут він приніс жертву вдячності Зевсу й бог направив до нього свого посланця, Гермеса, через якого запропонував цареві виконати будь-яке його бажання. Девкаліон побажав відродити рід людський. Тоді за наказом верховного бога він почав збирати каміння, яке вони разом із дружиною кидали через голову. Каміння, яке кидав Девкаліон, перетворювалося на чоловіків; каміння, яке кидала Пірра, - на жінок.

Однак, ця легенда - лише одна з багатьох версій. Як і єврейська чи шумерська легенди про всесвітній потоп, дана легенда має декілька варіантів, написаних у різні часи. Дана форма відноситься скоріше до II ст. до н.е., у той час, як подібну до неї версію можна знайти ще у V ст. до н.е., а то й раніше, звичайно ж із розбіжностями (наприклад, вітер насправді пригнав судно не до Парнасу, але до фесалійської гори Отріс). За однією із версій, Девкаліон та Пірра заснували місто Опус; самі ж вони жили в Цинусі, що був затокою міста. Тут же нібито існувала й могила його дружини. За Арістотелем, найбільші спустошення при потопі відбулись за часів Девкаліона "в давній Елладі, тобто в країни біля Додони та річки Ахелой, оскільки ця ріка змінила русло в багатьох своїх місцях.

На той час земля була заселена народом селлі та іншим народом, греками, яких зараз звуть еллінами" [1, с. 104]. Літописець острова Парос, укладач Marmor Parium, Пароської хронічки, стверджує, що потоп при Девкаліоні мав місце в 1530 р. до н.е. Сюжетна лінія афінської версії

кардинально відрізняється від вищезгаданих варіацій. Коли над Парнасом зібралась злива, вона вдарила по царству Девкаліона, Лікореї (а не Фессалії), звідки він, рятуючи життя, втік до Афін. Там він, віддячуючи за порятунок, збудував святилище Зевса, де приніс йому жертву. Афінська версія зовсім не згадує ковчег, із чого слід зробити висновок, що до Афін герой добирався іншим шляхом. Як і деякі з попередніх версій, афінська легенда стверджує, що могила з прахом героя знаходиться в Афінах.

Іншим місцем, де згадувалась легенда про потоп за участю Девкаліона, був Гієраполіс, що на Євфраті. Головним божеством тут була семітична богиня Астарта. За версією грецького письменника Лукіана, у цій легенді викладалося наступне. Людський рід існує на землі вдруге. Ми є вторинною породою людей, пращуром якої є Девкаліон. До потопу люди, як і за Біблією, були нечестиві, не дотримувались присяг, законів, не були гостинні до чужинців та розірвали сімейні узи зі своїми рідними. Боги покарали їх: дощ хлинув потоками, знищуючи все живе, кругом розлилася вода і нічого не було в світі окрім води. Девкаліон же, завдяки своєму благочестю, вижив і став пращуром нового людства. Засіб порятунку був також "розповсюдженим": великий ковчег, у який він увійшов разом із сім'єю та тваринами земними попарно.

"Потоп, пов'язаний із ім'ям Девкаліона, є найвідомішим і найпрославленішим, але не єдиним у грецьких переказах потопом. Давні вчені розрізняли три великі катастрофи цього роду, яким в різні епохи піддавалась земля. Перша відбулася при Огігесі, друга - при Девкаліоні, третя - при Дардані" [3, с. 108].

Євсевій Кесарійський, батько церковної історії, пише, що приблизно через 2200 років після Ноєва потопа відбувся великий потоп при Огігесі. Різні церковні історики та єпископи переносять його в різні епохи. Деякі представляють його як сучасника Мойсея, інші - як людину епохи патріарха Іакова. Третя легенда пов'язана з ім'ям Дардана, царя Аркадії. За легендою, він вимушений був тікати зі свого царства, рятуючись від потопу, у гори. Коли їжі в горах стало мало, частина людей на чолі з Дарданом переселилась на острів Самофракія, інша ж частина, на чолі з Димасом, сином Дардана, залишилась в країні.

У східній Азії також існували різні версії легенд про всесвітній потоп. У різних племен представлені різні варіації. Характерною рисою східноазійських версій є "точка відліку". Дуже часто сама легенда починається прямо з потопу, без свого роду передумов. Виходячи з цього, божественне втручання у цих легендах або мінімалізується, або ж зовсім нівелюється. Наприклад, у племені цзінгпо легенда починається із того, що Поупоу Нан-чаунг із сестрою Чанг-хко рятуються від потопу у великому човні. На борті вони мали рівно дев'ять півнів та дев'ять голок.

Кожен день вони кидали за борт по одному півню та голці, але півень не співав, а голка не падала на дно. Нарешті, саме на дев'ятий день півень прокукурікав, а голка вдарилася об дно. Тоді брат із сестрою вийшли з човна та пішли по неживій землі, шукаючи собі місця. Одного дня вони прийшли до печери, де жили духи чоловіка та жінки. Духи наказали братові та сестрі працювати на землі. Чанг-хко народила дівчинку, за якою дух жінки в образі

старої відьми доглядав, коли Чанг-хко працювала. Кожного разу, коли дитина плакала, відьма погрожувала розрубати її на шматки на перехресті дев'яти доріг. Оскільки дитя не розуміло, що йому кажуть, воно продовжувало плакати.

Одного разу відьма виконала свою погрозу. Повернувшись додому, матір, дізнавшись про те, що сталося, вибігла на роздоріжжя та стала благати великого духа повернути їй дитину та помститися за його смерть. Але дух, явившись, сказав, що не може знов скласти дитину зі шматків. Проте, він зробив дівчину матір'ю всіх земних народів. Від розкиданих частин її дитини пішли китайці, шани, бенгальці, європейці, африканці, бірманці та інші народи. І всі вони були дітьми Чанг-хко.

Велика кількість версій легенди про великий потоп зустрічається у Південній Америці серед різних індійських племен, що там проживають. Наприклад, у південнобразильського племені короадо є легенда про потоп, який знищив країну їхніх предків (саме країну предків, але не весь світ; втім, сприйняття світу цим племенем на час виникнення легенди могло обмежуватися невеликою територією, регіоном їх проживання). Великий потоп затопив усю країну окрім однієї гори, Серра до Мар. Індіанці трьох племен пливли туди із факелами в зубах, але допливло лише одне плем'я, звичайно ж - короадо.

Вони залишилися жити на горі, вода навколо якої не спадала. Починався голод. І в той час, коли вони вже очікували власної смерті, почули спів та побачили морських птахів (саракура), які летіли до них із кошиками землі. Птахи кидали землю в воду. Земля всотувала воду і вода зникала. Саракура прикликали на допомогу качок. Нарешті, разом їм вдалося розчистити достатньо місця для того, щоб всі люди могли зійти з гори. Ті з людей, хто сидів на деревах, стали мавпами. Душі загиблих короадо пробились зі свого ув'язнення в центрі гори та розвели вогонь. Душа одного з індіанців створила із попелу різних (але не всіх) тварин (мурахоїда, ягуара тощо), надихнувши їх життям. Інших тварин, ворогів тварин, створених індіанцем короадо, створила душа індіанця із племені каме. З тих пір їх творіння ворогують.

У бразильських індіанців, ще задовго до появи у Південній Америці європейців, існувала легенда про двох братів та їх дружин, які були єдиними, хто врятувався від зливи, яка залила всю землю. Загинули всі, окрім цих чотирьох людей, котрі, як це часто зустрічається, врятувались на човні (за розхожою версією - на високих деревах).

Одна із найменш цілісних легенд у бірманського племені каренів. Мова йде про двох братів, єдиних, хто вцілів після потопу завдяки тому, що вони збудували пліт, на якому пливли, аж поки вода не піднялась до нестерпного для плоту рівня. Тоді молодший брат помітив дерево, що росло прямо з неба. Він заліз на нього, почавши їсти плоди дерева. Вода ж почала спадати. На цьому легенда завершується, не маючи логічного фіналу, не розповідаючи навіть, що саме сталося зі старшим братом.

У національному літописі Мексики існують записи і про всесвітній потоп. Коли все людство загинуло, врятувався один чоловік, Кокс-Кокс або Теоципактлі, та жінка на ім'я Ксочикетцал. Вони врятувалися в човні, на

якому потім пристали до гори Колгвакай. Там вони прижили дітей, які з народження всі були німими. Але з дерева прилетів голуб та дав їм різні мови (настільки різні, що вони не розуміли одне одного). За іншими записами, всі люди, які пережили всесвітній потоп, стали мавпами, які поступово навчились говорити та діяти як люди. На заході Мексики існує ще одна легенда про всесвітній потоп, доволі оригінальна та детальна. Один із членів племені індіанців хуічоль рубав у лісі дерева, щоб створити ділянку для посіву, але кожного ранку, коли він повертався, зрублені дерева знову були на місці. На п'ятий день марної праці він знову намагався виявити причину цього явища.

І в той день перед ним посеред розчищеної галявини з'явилась стара жінка. Була то праматір Накаве, богиня землі, яку чоловік спочатку не впізнав (оскільки ніколи й не бачив). Коли вона вказала посохом у чотири сторони світу, всі дерева повернулись на свої місця. Тоді чоловік прокричав: "То це ти кожного дня знищувала мою працю?" "Так, - відповідала вона, - оскільки праця твоя наразі марна і знищена буде". Тоді жінка пояснила йому, що наближається великий потоп, який відбудеться вже через п'ять днів і, щоб урятуватися, йому треба скласти міцний ящик із фігового дерева, взяти із собою п'ять хлібних злаків, п'ять бобових, п'ять гарбузових стеблин, розвести в ящику вогнище та взяти із собою чорну собаку, суку. Коли він виконав усе це, заліз у ящик, який стара закрила зверху, загерметизувавши його повністю; сама ж вона сіла зверху із папугою на плечі.

Після п'яти років плавання по всьому світу, ящик нарешті пристав до гори біля Санта-Катарина (власне, регіон у Мексиці, де дана легенда й була поширена), а вода почала спадати. Чоловік вийшов із ящика та побачив, що велика частина землі все ще під водою і впав у відчай. Але папуги почали трощити гори, перетворюючи їх на долини, в які пішла вода у п'ять різних боків, створивши п'ять морів. Тоді земля почала повертатись до життя. А стара зникла знову, обернувшись на вітер. Чоловік почав розчищати поля, культивувати землю. Поки чоловік працював, сука сиділа вдома. Кожного разу, коли він повертався з роботи, хтось готував йому та клав на стіл коржі. Він вирішив дізнатися хто це. Причаївшись біля печери одного дня, він побачив, що сука зняла собачу шкіру та прийняла вид жінки. Вона почала товкти зерна для коржів. Підійшовши ззаду, він взяв собачу шкіру, спалив на вогнищі і вона залишилася жінкою. Вони прижили багато дітей. Таким чином, світ знову було заселено.

У ітельменів або камчадалів - етнічної групи, яка проживає на території Камчатського краю, існує наступний переказ про великий потоп. В перші дні існування світу увесь край затопила злива. Небагатьом вдалося врятуватися. Ті, хто все ж таки зміг це, зробили плоти зі стовбурів дерев, на які поклали свої пожитки та їжу та пливли на них за течією, яка прибила їх до гірських височин, де вони й перечекали, аж поки вода не спаде.

Жителі Суматри (та прилеглих до неї островів) мають декілька версій легенди про всесвітній потоп. В одній із найбільш розповсюджених (в першу чергу, саме на островах; примітною рисою є будь-яка відсутність божественного втручання) розповідається про те, що одного разу морський прилив піднявся настільки високо, що знищив увесь острів. Загинули всі

живі істоти, окрім однієї жінки, яка залишилась жити через щасливий випадок, зачепившись волоссям за коріння дерева. В пошуках їжі, вона намагалася спіймати рибу, та рибини тікали від неї та ховались поміж мертвих людських тіл. В одну із рибин жінка влучно поцілила, коли та ховалась серед нутрощів трупа. Не встигла вона підійти до нього, як він ожив. Разом із оживленим чоловіком вони почали кидати каміння в усіх померлих, які оживали один за одним. В деякому сенсі, легенда перегукується з відомою давньогрецькою легендою про Девкаліона.

В Африці легенд про всесвітній потоп майже не існує. Одна з небагатьох представлена в низинах Конго. За легендою, сонце та місяць одного разу зустрілись на небі. Сонце облило місяць брудом, закривши його світло (з цієї причини на небі іноді не видно частини місяця). В цей же час на землі відбувся потоп. Первісні люди, приставивши до куприків палиці, якими вони їли, перетворились на мавп, а нинішні покоління людей були створені заново. Великий відсоток африканських легенд про потоп, які зустрічалися у тубільців, становили сильно видозмінені, перекладені на язичницький лад версії біблійної легенди, яку тубільці чули від християнських місіонерів. І хоча деякі племена стверджували, що почули ці легенди від предків і вони є єдиними та автентичними, справді майже повністю збігалися з легендою про Ноєвий потоп, маючи відмінності від оригіналу лише в нюансах.

Давньоіндійскі легенди про всесвітній потоп слід шукати не у Ведах, але в більш пізній санскритській літературі. Існує декілька версій даної легенди; між ними немає суттєвої різниці, тому досить навести одну з них - найдавнішу (написану до VI ст. до н.е.). Одного ранку для Ману, праотця людського роду та першого царя земного, принесли як завжди воду для обмивання. Коли він умивав обличчя, до рук йому потрапила риба. Риба промовила: “Вирости мене, а я врятую тобі життя!” Ману був здивований та поцікавився, що ж загрожує йому. “Всесвітній потоп, який знищить все живе на Землі. Від нього я тебе врятую”. Спочатку Ману тримав рибу в глечику, потім - у колодязі, виритому власноруч, а потім риба виросла і Ману відпустив її в море, оскільки їй більше не було чого боятися. Рибу звали Матсья. Це була одна з аватар Вішну, найперша його аватара.

У названий рибою рік Ману збудував ковчег, на який зійшов і врятувався від потопу. Вішну, знову у вигляді риби, підплив до ковчегу і допоміг Ману дістатися великої гори, на яку він зійшов і перебував, аж поки вода не спала. Він вів благочестиве життя, приносив жертви богам; із одного свого жертвоприношення створив він жінку, через яку породив увесь рід людський, який живе і дотепер.

У китайського народу лоло легенда про великий потоп сформована під впливом християнства. Несторіанські церкви, представництва самобутньої християнської конфесії, існували в південно-західних провінціях Китаю (наприклад, в Юньнані) вже у XIII ст. Втім, ще у VII ст. несторіанство проникло до Китаю, де імператори Тай-Цзун та Гао-Цзун династії Тан дозволяли несторіанам будувати церкви та всіляко протегували їм. Лоло вірять у патріархів, що живуть на небі. До цього вони жили на землі, де доживали до астрономічного віку - іноді до 1000 років кожен. Кожна сім’я

(на кшталт тотемізму) поклоняється конкретному небесному патріархові. Найголовнішим (чи, можна сказати, просто найвідомішим) патріархом є Цегу-дзих. Саме він, за легендою, наслав на землю потоп через те, що, коли він відправив на землю гінця із вимогою дати йому на небо трохи людської плоті та крові, ніхто, окрім однієї людини на ім'я Ду-му, не відгукнувся на його прохання. Тоді розгніваний бог закрив дощові шлюзи і вода піднялась до неба. А Ду-му, оскільки він виконав прохання верховного патріарха, та його чотири сини врятувалися, сховавшись у дерев'яній колоді. В ній же врятувалося декілька тварин. Від його дітей пішли культурні народи (які мали писемність, обрядову культуру тощо), а від дерев'яних фігурок, вирізаних Ду-му щоб заселити землю, - народи-невігласи.

Серед австралійських аборигенів також зустрічаються легенди про всесвітній потоп. Так, за легендою аборигенів із Вікторії, всю воду на планеті проковтнула величезна жаба і всіх мучила спрага, оскільки не можна було дістати й краплі води. Всі тварини зібралися на нараду, щоб вирішити, як повернути воду. Найкращим варіантом для цього вони обрали розсмішити жабу, яка розбризкала би всю воду, сміючись. Один за одним вони виробляли перед жабою різні витівки, але вона навіть не посміхалась. Нарешті, вугру вдалося це зробити. Але жаба розсміялась так, що води вийшло "трохи більше", ніж того прагнули звірі. Отож, було затоплено увесь світ, зникли майже всі тварини та люди; лише невелика частина людей була врятована на човні, керованим пеліканом.

Як ми бачимо, навіть при малій кількості наведених легенд, вони постають перед нами як у схожості своїй, так і в повному розмаїтті та протилежності (залежно від культури народу-власника легенди). Отже, версію про те, що всі перекази є зіпсованими та апокрифічними версіями легенди про Ноєв потоп, в наш час слід відкинути (особливо, беручи до уваги той факт, що християнська версія легенди походить від більш давніх, шумерської та вавілонської).

Версія генезису легенд (те, що всі легенди пішли від більш давньої їх версії, наприклад, вавілонської) теж, звичайно, не може бути достовірною. Якщо й можна казати про походження від Біблійної легенди, то лише поділивши умовно всі легенди на дві великі групи: легенди про потоп, які виникли органічно, та легенди про потоп, які народились під впливом християнських місіонерів (спірним питанням можуть залишатись місіонери-єретики, як в Китаї; подібна неоднозначність існує щодо північно-американських індіанських легенд, в яких існує епізод, де різні тварини пірнають у воду: чи є це впливом "ноєвих голубів", чи виникло незалежно?). Останню групу легенд безперечно можна віднести до тих, які тією чи іншою мірою походять від Біблійної.

Звичайно, у ряді легенд одного регіону можна віднайти схожість, притому чималу. Але це схожість саме між "центральним" оригіналом та "периферійними" його версіями. Кожна ж "центральна" версія є при цьому самобутньою за походженням. Лишається питання, чому у людей по всьому світу існували різні версії події, при якій увесь світ було знищено величезною повінню, а майже все життя чи майже все людство було знищено. Гіпотези щодо цього залежать від погляду на цю подію. Наприклад, батько

традиціоналізму Рене Генон міг би пояснити це надлюдськими факторами: "Вважаючи, що будь-яка доктрина є результатом розумових зусиль одного чи кількох людей, і повністю ігноруючи, відповідно до головної аксіоми науки для профанів, дію надлюдського порядку, вони приписують іншим людям власний спосіб мислення; можна навіть і не казати, що питання про істинність досліджуваної ними традиційної доктрини не стоїть зовсім, оскільки таке питання для них є "антиісторичним". Навряд чи вони коли-небудь навіть здогадувались про те, що існує дещо переважаюче над простими "істинами факту", для осягнення яких і направлена вся їх ерудиція" [2, с. 43-44]. Дана цитата направлена в першу чергу проти історичного підходу до вивчення будь якого культурного явища, міфології, традиції тощо. На думку автора, виникнення тотожних явищ пов'язане із надлюдською природою, яка "надиктовує" нам ці перекази зверху. Прибічники цієї версії апелюють до східних релігійних текстів та тих версій легенди, в яких велика роль відводиться божественному втручанню. Це - лише приклад існуючих підходів до вивчення міфів (хоча, його автор - доволі авторитетний) і на ньому не варто зупинятися надовго.

Не менш цікавою версією є "небесна версія" виникнення легенди про потоп. За нею, увесь потоп - символ небесних тіл, міф, у якому алегорично зашифровані сонце, місяць та зірки, а сам потоп є ні чим іншим, як місячним затемненням.

І хоча геологія не зафіксувала фактів катаклізму рівня всесвітнього потопу, відповідь на питання слід шукати саме там. Скоріш за все, легенди криють під собою спогади нащадків про повені, які відбувалися в їх місцевості. Не випадково, наприклад, у Африці легенд про потоп майже не зустрічається, проте саме у таких регіонах, як Греція, острови (саме вторгнення моря, а не великий дощ вказують як першопричину потопу аборигени островів Таїті, Гаваї, Ніас тощо) та узбережжя їх найбільше. І звичайно ж, катастрофа, пережита пращурами, не може бути забутою нащадками.

Залежно від регіонів, до яких можна віднести Чорне море, регіон Тигра та Євфрата, Арменію, Курдські гори, Китай, Камчатку, узбережжя Північної та Південної Америки, острова Енгано, Рогі, Формоза, Нову Зеландію та Австралію, Індокитай і навіть частину Британії, катастрофа могла бути викликана різними природними чинниками, будь то підняття рівня моря, зсуви, сильні дощі та снігопади тощо. Залежно від географічного розташування та характеру катаклізму, різнилися й шляхи порятунку від стихії: втеча до високих місцевостей, побудова плотів та човнів, зміна місця проживання (наприклад, в легенді про Дардана та його сина), навіть переховування на деревах. Все це відобразилося у фіксації подій, які відбувалися декілька останніх тисячоліть по всій земній кулі. Ці записи давніх мислителів та перших істориків зорі людства - свідоцтва геологічних змін та зрушень, які сягають своїм корінням у сиву давнину.

---

1. Аристотель. О возникновении и уничтожении / Аристотель. Сочинения: в 4 т. - Т. 3. - М.: "Мысль", 1981. - 432 с.

2. Генон Р. Очерки о традиции и метафизике / Р. Генон. - СПб.: Издательская группа "Азбука-классика", 2010. - 320 с.

3. Кант И. Сочинения: в 6 т. - Т. 2: Всеобщая естественная история и история неба. - М., “Мысль”, 1964. - 511 с.
4. Фрэзер Дж. Фольклор в Ветхом завете / Дж. Фрэзер. - М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003. - 650 с.

Казаков М.А.

Легенда о всемирном потопе в мировом фольклоре: географическое расположение, происхождение, сущность

В статье рассматриваются легенды про всемирный потоп в контексте разных культур, цивилизаций и исторических эпох. Анализируются разные версии происхождения легенд, их взаимосвязь и самобытность.

Kazakov M.A.

The legend of the deluge in world folklore: geographical location, origin, essence

The article deals with the different versions about Flood myth in the context of different cultures, civilizations and historical epochs. The different versions of legends, their connection and independence from each other are being analyzed.

Отримано 15.05.2012